

Стваральная энергія культуры

Культура. Дзяржаўныя падыходы. Тэатр

— Добры дзень! Міністр культуры Павел Латушка, слухаю вас!
— Шаноўны Павел Паўлавіч! Письменнік з Гомеля турбуе, драматург Васіль Ткачоў. Пытанне ў мяне наступнае. У г. Гродна два гады таму па ініцыятыве і намаганнямі прафесійнага актёра Сяргея Бачкова створаны цікавы творчы калектыву — эксперыментальны тэатр-студыя “Бочонок”, які працуе на базе Дома культуры. І працуе прафесійна, я гэта ведаю, бо двойчы быў там на сваіх прэм’ерах. У рэпертуары гэтага калектыву — Аляксандр Астроўскі, Мікалай Каляда, Валерый Брусаў, балгарын Стэфан Цанеў, на чарзе — Леапольд Радзевіч. А ці аказваецца якая падтрымка такім тэатрам з боку Міністэрства культуры?

— У вашай сітуацыі, з улікам таго, што тэатр мае статус рэгіянальнага самадзейнага калектыву, такая падтрымка павінна аказвацца мясцовымі органамі самакіравання.

Але, зразумела, развіццё народнай, самадзейнай творчасці, народных тэатраў з’яўляецца вельмі важным элементам развіцця нацыянальнай культуры. Мы плануем бліжэйшым часам змяніць заканадаўства, якое дазволіць рэалізоўваць так званую праектную дзейнасць у сферы культуры. І калі будуць уведзены ў дзеянне новыя нормы заканадаўства, практычна кожная ўстанова культуры — ці дзяржаўная, ці прыватная уласнасці — будзе мець магчымасць прэтэндаваць на фінансавую падтрымку на канкрэтны праект, а не на ўтрыманне (і так робіць уся Еўропа) з рэспубліканскага альбо з мясцовага бюджэтаў.

Што нам ужо ўдалося зрабіць: з 1 ліпеня ўступіла ў сілу Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 145, які стварае даволі значныя падатковыя льготы для ўстаноў культуры нашай краіны: дзяржаўных, устаноў, якія субсідзіруюцца з дзяржаўнага бюджэту, і прыватных. Мы фактычна робім роўнымі падатковыя ўмовы для дзяржаўных і прыватных устаноў культуры. Такім чынам, калі цяпер ствараецца прыватны тэатр, ён не будзе плаціць падатак на нерухомасць, зямельны падатак, нават калі ён арандуе гэты будынак, і не будзе плаціць падатак на прыбытак, калі ён гэты прыбытак накіроўвае на сваю асноўную дзейнасць. Наступны элемент падтрымкі такіх устаноў — мецэнацтва і спонсарства. І над гэтым мы таксама працуем. Дарэчы, Указ №145 стварае дадатковыя падатковыя льготы для спонсараў культуры — прадпрыемстваў і прадпрыемальнікаў нашай краіны.

Калі гаварыць больш шырока, то цяпер нам трэба ствараць прыватныя фонды падтрымкі культуры. Фонды маглі б даць дадатковы імпульс для рэалізацыі новых праектаў і ідэй.

Увогуле мы стараемся паставіць як базавую праблему эканоміку культуры. Калі створым сістэму эканамічнай падтрымкі развіцця сферы культуры і мастацтваў, то і будзе магчымасць з’яўлення новых талентаў, новых творчых праектаў. На сённяшні дзень мы фінансуем утрыманне сістэмы культуры, а прапаноўваем фінансаваць творчы вынік. Зразумела, ёсць бібліятэка, тэатр, дом культуры, клуб — іх таксама будзем

Прамая лінія міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі з чытачамі “ЛіМа” праходзіла 24 мая, у Дзень славянскага пісьменства і культуры. У свята, якое сваімі магутнымі каранямі сягае ў слаўную даўніну, і тэма гутаркі зразумелая. Яна — пра творчы люд і чалавечыя стасункі, пра нас, хто пакліканы да захавання і прымнажэння духоўных набыткаў гэтай зямлі. Тэлефонная размова, якая доўжылася гадзіну, пераканала: неаб’якавых людзей у нас шмат, яны выказваюць ідэі і прапановы, гатовы падтрымаць ініцыятывы і рэальныя крокі Міністэрства культуры па далейшым развіцці сферы беларускай культуры ды добрай падказкай, магчыма, прымножыць іх. Таму, здавалася б, на першы погляд звычайныя прыватныя пытанні, якія непакояць аднаго чалавека, выводзілі на размову пра больш канцэптальнае.

працягваць фінансаваць як сістэму, і гэта неабходна. Але калі мы кажам пра новыя праекты, то тут трэба стымуляваць вынік. У бліжэйшы час будзе прыняты закон аб дзяржаўных закупках, у якім прапісваецца раздзел, які зменіць прынцыпы фінансавання культурных праектаў. Гэтая сістэма функцыянуе ў Расіі, даўно — у Еўропе.

— Павел Сямёнавіч, пенсіянер. Чуў, што акрамя народных і дзяржаўных ёсць і два прыватныя тэатры. Як фарміруецца іх рэпертуар?

— Мы ліберальна падыходзім да фарміравання рэпертуару прыватных тэатраў, яны ў гэтым маюць максімальную свабоду. У той жа час для нас, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, з’яўляецца прынцыпова важным, каб тэатры выконвалі ідэалагічную функцыю, выхавальную. Гэта азначае, што творы мастацтва, якія рэалізуюцца на падмоцках тэатраў, павінны быць звязаны з нашай гісторыяй, культурай, павінны выходзіць нацыянальную свядомасць. Калі гэта творы драматургіі сусветнага характару, класікі альбо сучаснай драматургіі, яны павінны падкрэсліваць агульначалавечы каштоўнасці, якія цэняцца ва ўсім свеце.

— Добры дзень. Алена, тэатральны аглядальнік з Мінска. Калі будзе ўручацца Нацыянальная тэатральная прэмія і які лёс яе чакае?

— Спадзяюся, самы лепшы. Зразумела, што гэта “прэм’ерны” праект. Ён упершыню ажыццяўляецца ў нашай краіне па прапанове Міністэрства культуры. Нам дапамагаюць Саюз тэатральных дзеячаў, Саюз тэатральных крытыкаў. Вельмі важна, каб праект

прайшоў на высокім творчым і арганізацыйным узроўні. Плануем, што заключны тэатральны тыдзень Нацыянальнай тэатральнай прэміі адбудзецца напрыканцы верасня ці ў пачатку кастрычніка гэтага года. Вельмі важна звярнуць асаблівую ўвагу, аказаць максімальную падтрымку ў развіцці прафесійнага і аматарскага тэатральнага мастацтва нашай краіны. У бліжэйшыя тры гады ў адпаведнасці з Дзяржаўнай праграмай мы плануем завяршыць рэканструкцыю ўсіх дзяржаўных тэатраў нашай краіны. У гэтым годзе ў два разы павялічаны сродкі для нацыянальных і рэспубліканскіх тэатраў на новыя пастаноўкі, каб тэатр жыў і мог прапанаваць глядачу новыя прэм’еры.

Фестывальны рух

— Марына Міхайлаўна, Карэлічы, Гродзенская вобласць. Якія фестывалі праводзяцца ў нашай краіне? Акрамя таго, што ў Віцебску ёсць “Славянскі базар”, у Гродне — фестываль нацыянальных культур...

— У нашай краіне праходзіць штогод больш як 50 міжнародных і рэспубліканскіх фестываляў, якія акрэслены ў адпаведнай Пастанове Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь. У Пастанове пазначаны толькі тыя фестывалі, якія ажыццяўляюцца з падтрымкай дзяржаўных альбо мясцовых бюджэтаў. Але зразумела, што фестывалі ў нашай краіне праходзіць значна больш, каля сотні, сярод іх тыя, што арганізуюцца з прыцягненнем прыватных, пазабюджэтных сродкаў. Міністэрства культуры вельмі зацікаўлена, каб фестывальны рух развіваўся. Не

так даўно пасля наведання пасёлка Моталь Іванаўскага раёна з’явілася ідэя па арганізацыі рэспубліканскага фестывалю фальклорных калектываў. На жаль, у нас няма такога фестывалю ў краіне, але пры гэтым мы маем шырокі фальклорны рух. Народнай творчасцю, фальклорам займаюцца каля 280 тысяч жыхароў. Падаецца вельмі важным, каб мы паказалі гэты велізарны пласт нашай культуры, бо яе развіццё без фальклору, які з’яўляецца крыніцай існавання і заўтрашняга дня таксама, немагчыма. Што да фестывалю іншых рэгіёнаў — то проста не хопіць старонак у “ЛіМе”, каб усе назваць. Праходзяць у Гомелі “Сожскі карагод”, у Магілёве “Залаты шлягер”, і шмат-шмат іншых.

— Яшчэ пытанне. Як вы ставіцеся да двухмоўя ў нашай краіне і чаму самі аддаеце перавагу беларускай мове?

— Мне падаецца абсалютна натуральным, калі чалавек, які нарадзіўся ў Беларусі, выкарыстоўвае беларускую мову. Ніколі не рэалізоўваў гэты падыход праз гвалтоўнае насаджэнне беларускай мовы ў тых установах, дзе працаваў, у сістэме Міністэрства замежных спраў, у нашым Генеральным консульстве ў Беластоку, Пасольстве ў Варшаве, у Міністэрстве культуры Беларусі. Гэта абсалютна натуральны, добраахвотны працэс, які падтрымліваюць калегі, якія працуюць са мной. І за гэта ім вельмі ўдзячны. Удзячны таксама калегам у беларускім урадзе, якія выкарыстоўваюць беларускую мову. Але даволі дзіўная сітуацыя складваецца, што мы дзякуем міністру культуры альбо, наадварот, здзіўлены тым, што ён

выкарыстоўвае беларускую мову. Калі не міністр культуры Беларусі, то хто будзе карыстацца беларускай мовай?

— А як адпачывае міністр культуры? Якому віду адпачынку аддаеце перавагу?

— Быў у адпачынку ў красавіку. Наведаў Вену, Прагу, Варшаву. Для мяне было цікава наведаць установы культуры, якія там функцыянуюць. Меў гонар паглядзець спектакль “Папялушка” Нацыянальнага тэатра ў Празе ў пастаноўцы кіраўніка балета Монтэ-Карла. Паглядзеў “Турандот” Джакома Пучыні ў Варшаўскім нацыянальным тэатры. Было цікава параўнаць развіццё балетнага і опернага мастацтва ў краінах. Таксама наведаў Нацыянальны музей у Празе, Нацыянальны мастацкі музей і “Скарбніцу” ў Вене, Вілянаўскі палац і Цэнтр сучаснага мастацтва ў Варшаве. Мы праводзім рэстаўрацыю найважнейшых гістарычных аб’ектаў у нашай краіне, ствараем новыя экспазіцыі ў гэтых аб’ектах. Такіх, як Нясвіжскі палац, Мірскі замак, па нашай прапанове ствараецца Цэнтр сучаснага мастацтва ў Мінску. Мне было вельмі цікава паглядзець, як існуюць і развіваюцца музеі ў іншых краінах. Пасля вяртання з адпачынку даў каля 10 пісьмовых дараўненняў адпаведным упраўленням міністэрства.

— Павел Паўлавіч, да вас звяртаецца метадыст Інстытута культуры Беларусі Міхаіл Козенка. Я накіраваў фестываль “Берагіня”. У рамках праекта “Берагіня” адбыўся абласны фестываль “Радавод”. Удзельнічала 19 тысяч дзяцей! Яны далучаюцца да песні, абрадаў, да звычайу і музыкі. Для дзяцей гэта цудоўная магчымасць уваходжання ў традыцыйную культуру. А ці магчыма ў снежні правядзенне турніру танцавальных пар па Брэсцкай вобласці?

— Што датычыць народнай творчасці, вельмі спадзяюся, што тут Інстытут культуры Беларусі стане той установай, якая будзе акрэсліваць навукова-метадалагічныя падыходы да яе захавання і далейшага развіцця. Гэта аснова нацыянальнай культуры, гэта крыніца, якая дапамагае будаваць сённяшняю культуру і глядзець у будучыню. Вельмі важна, каб такія фестывалі, як “Берагіня”, мелі месца ў Беларусі.

Што да турніру танцавальных пар у вобласці, калі лічыце, што гэта патрэбна, калі ласка, ад Інстытута культуры Беларусі дасылайце тэрмінова ліст. Але трэба разумець, што не на ўсё можна знайсці бюджэтныя фінансавыя сродкі, калі фінансавы год распачаты.

На літаратурных прасцягах

— Паважаны Павел Паўлавіч! Прывітанне вам з Гарадзенскай зямлі! Дырэктар Гродзенскай аб-